

Ніна ТЕРЕЩЕНКО,

учитель української мови і літератури
Седнівського ліцею
Седнівської селищної ради
Чернігівського району, учитель-методист

«БУДИНОК З ПРИВИДАМИ» СЦЕНАРІЙ ДРАМИ-МІСТЕРІЇ НА ОДНУ ДІЮ

Дійові особи:

Привиди зі свічками:

Лукія – героїня поеми Т.Г. Шевченка «Відьма»

Гриць Мірошник – місцевий юродивий

Варвара Репніна

Т.Г. Шевченко – ще молодий, 23-річний поет, художник

Екскурсовод

Екскурсанти

Сучасник

На сцені напівтемрява. На авансцену виходять один за одним привиди, виконуючи танок із свічками. По закінченню танцю привиди причаїлися по під стінами будинку. Із-за лаштунків із свічкою в руках виходить екскурсовод, за ним група туристів.

Екскурсовод. Заспокойтесь. Лишень погасло світло. Панове, добродії, товариші, останнім часом у зв'язку з нестачею енергоносіїв це вряди-годи трапляється. Але я думаю, що так, себто при свічці, навіть романтичніше....

(чутно вереск, один із відвідувачів наткнувся на постать у білому)

Екскурсовод. Все, все, вгамуйтеся, зосередьтеся, починаємо екскурсію. Група, увага!

Ми з вами перебуваємо у колишньому маєтку Іллі Івановича та Андрія Івановича Лизогубів. Віднедавна тут була школа, що бриніла дитячими голосами.

Екскурсант. А привиди? ...(*вимовляє це слово пошепки*).

Екскурсовод. Не переймайтеся, спокійно.... Вони з'являються лише тоді, коли тут нікого немає. Хоча (*по-змовницьки*) застерігаю... тих, у кого слабкі нерви, прошу далі не йти.

Група, увага, увага! Зараз ми організовано підемо далі. Руками експонати не чіпати (*із усмішкою*): раптом, дійсно, натрапите на котрогось із привидів...(*убік*) Але, якщо відверто, я сама у них вірю. Бо (*озирається*) не раз же мені вчувалося схлипування цієї нещасної, яку до лика святих підніс Т.Г.Шевченко у своїй поемі «Відьма».

Раз на рік Лукія відвідує ці краї, цей маєток і блукає ночами в п'яті будинком, попід липою. Дехто запевняє, що жінка шукає свою долю. Але, мабуть, доля відвернулася від нещасної.

(*Чути вереск*) Що за вереск? Я ж просила вкрай вразливих з нами не йти. Вгамуйтеся, опануйте себе. Йдемо далі.

(*Група зникає. Дівчата-привиди, що стоять в білому під стінами, сходяться в центр/і сцени, виконуючи танець із свічками. Коли ж гасне остання свічка, дівчата відходять під стіну, а в центр виходить Відьма.*)

Відьма. (*Розпатлана, божевільна. Тихо приспіває*)

«Гаю, гаю, темний гаю!

Тихенький Дунаю!

Ой у гаю погуляю,

В Дунаю скупаюсь,

В зеленому баговинні

Трохи одпочину...

Та, може, хоч каліку

Приведу дитину...».

(*Гойдає уявну дитину, час від часу пригортає до грудей*).

Дарма! Аби собі ходило

Та вміло матір проклинать,

А он, чи бачиш, на могилі

Очима лупа кошенья?

Іди до мене. Кицю, кицю...
Не йде, прокляте бісеня!
А то б дала тобі напитися
З моєї чистої криниці...
(Приспівує).
«Стоїть кутя на покуті,
А в запічку діти.
Наплодила, наводила,
Та нема де діти:
Чи то потопити?
Чи то подушити?
Чи жидові на кров продать,
А гроші пропити?»
*(Сідає, мерзлякувато кутається в одержину,
протягає руки до уявного вознища).*
Що довго наші завдають?
Сідай лиш ближченько, отут.
Ото-то й то! А ти не знаєш...
Що я в Волощині була.
Я розкажу, як нагадаю.
Близнят в Бендерах привела.
У білих Яссах колихала,
В Дунаї купала,
В Туреччині сповила
Та додому однесла –
Аж у Київ. Та вже дома
Без кадила, без кропила
За три шаги охрестила,
А три шаги пропила.
(Зривається на крик).
Упилася, упилась!
І досі п'яна!
І вже ніколи не просплюсь.
Бо я вже й Бога не боюсь,
І не соромлюся людей,
(Плаче, а по хвилі серйозно і стривожено).
Коли б мені отих дітей
Найти де-небудь! Ти не знаєш

Чи є в Туреччині війна?
(Один із привидів).
Була колись, тепер нема.
Умер найстарший старшина.

Відьма.

А я думала, що й досі...
Аж уже нема.
Слухай лишень, скажу тобі,
Кого я шукаю.
Я шукаю Наталочку...
Та сина Івана.
Дочку свою Наталоньку...
Та шукаю пана,
Того ірода, що знаєш?...
Стривай, нагадала
Як була я молодою –
І гадки не мала,
По садочку походжала,
Квітчалась, пишалась.
А він мене і побачив,
Ірод! І снилось,
Що я була кріпачкою,
А то б утопилась, –
Було б легше.

(Тужить, божевільно розглядається по сторонам, згодом вибігає).

Тихо заходить привид Гриця Мірошника – місцевого юродивого. Він босий, у подертому халаті.

Гриць. Роки, роки, як ті ріки. Течуть, нема їм спочину. Нема вже тебе, паничу Тарасе, та й мене, Гриця Мірошника, нема на світі. Тільки душа моя м'ятежна спокою не знає. Усе ходить поміж дерев, Тараса шукає.

Бідна твоя головонько, непокійна душе, нащо ж було ката гнівить, чи ж набридло жити? Розворушив зміїне кодло, розбудив гієну. А сам же, бідний, беззахисний, кинувсь боронити люд хрещений, знедолений. Та чи ж то під силу чоловікові одному?

Нерозумно, друже, сам підставив під багнета серце своє щире. А мене і не послухав, тільки дивувався із солдатського мундира, що побачив з/на малюнка/у. А даремно! Гриць не збрехав, хотів попередить.

(Тихо виходить. Натомість з'являється привид Варвари Рєпніної).

Варвара. Цікаво, що вони тут понаписували? *(Бере книгу в руки).* Шкода, мало світла, не вчитаю... *(Ставить свічку на столі, звертається до глядачів).* Спокійно. Я – Варвара Рєпніна. Я лише жінка, яку він не кохав...

Шевченко прожив 47 років. Я – 83, більше за нього аж на цілих 36 годочків. Я не скажу, що була щасливою ці 36 годочків без нього, але я – жила.

Кожна людина живе доти, доки її пам'ятають. Мені пощастило... коли-не-коли та й пишуть про мене у розділі «Жінки в житті Шевченка». І там я займаю чи не найголовніше місце.

Я хочу зізнатися... Вже тепер зізнаюсь, що я тоді, у 1885, коли прочитала у «Киевской старине», що у нас із Тарасом було «німе кохання», всю ніч проплакала... І це в мої 77 тодішніх годочків! Але тоді в п'ятьма сама собі здалася молодою. І було мені тоді так гарно на душі від молодого, жіночого, а не бабиного – плачу, од згадки молодості своєї, коханнячка свого... Було воно, ой було! І звідтоді я бодай раз на рік блукаю тими місцями, де бував Шевченко. І всі мене величають привидом.

Привид. Гм... Вигадали таке!

Хтось із французів сказав. Чи не Стендаль, бува? А втім... Щастя свого я так і не вполювала, хоч Господь обдарував мене таким довгим життям. Мабуть, мисливець з мене ніякий. То, може, хоч вам пощастить?

Спробуйте: якщо вполюєте його – буду рада за вас.

Бо з Щастям все ж таки краще, як без нього. Бо Щастя – це світло. Без нього – п'ятьма.

(Виходить. Чується мелодія пісні «Думи мої, думи мої». На сцену повільно виходить привид Тараса).

Тарас. О доле! Доле безталанна!

Де ж ти блукала, де була?

Що знов у Седнів привела

Мене, Шевченка-кобзаря!

Казали ще тоді про мене:

Бунтар, харциза, віршомаз.

Кляли за правду позаочі,

Хвалили в вічі.

Й кожен раз бубоніли щось про той талант великий, буцім-то від Бога.

(На мить стихає, сідає за столик, бере олівець в руки, швидко щось пише).

Талант... Може, й справді щось там було за душею? Бо ж примушувало моє слово тремтіти п'явок народних? Та який там талант? От у доброго мого друга Іллі Івановича – талант. Як утне було на віолончелі – серце стиснеться, ніби та музика мою долю розказує. Стривай, де ж це було? Стій же, лишень, дай згадаю! Мабуть, що тут. У непривітні ранньовесняні вечори ми сиділи в оцій залі, а мій добрий друг брався творить диво. Я тоді замовкав, а душа рвалася, плакала від спогадів, які навіювали звуки музики. Або інший... Гриць Золотюсінський – місцевий дивак, юродивий. І де ж то в нього бралосся – уміння бачити все наперед. Намалює каланчу на стіні міщанки – так і знай – пожежа буде. А про мене? Хіба ж не правду сказав? Постає у мундирі тоді, у далекому 1846 році, нічого не говорила. І лиш згодом в Оренбурзі я зрозумів: як же ти хотів мене оберекти від нещастя, від солдатської муштри!

(Виходить).

Сучасник. Колишній будинок поміщиків Лизогубів до сьогоднішнього дня живе своїм життям. Вітри століть шелестять навколо, дощі обмивають стіни. Але ні час, ні зміни в політичному житті не в змозі стерти спогадів з народної пам'яті. І коли стихає щоденний гамір, зачиняються двері за останнім відвідувачем, із найдальших куточків Лизогубівського маєтку виходять привиди тих, хто тут був тісно пов'язаний із долею невмирущого Кобзаря.

(Привиди зі свічками повільно розходяться по сцені. Тихо лунають звуки віолончелі).